

၂၀၁၁ နှစ်

**တပ်မတော်အစိုးရအဖွဲ့ကပေးသော အခွင့်အလမ်းများနှင့်အညီ ကိုယ်တိုင်တည်ထောင်ထားသော
ကော်ပိုရေးရှင်းများ၏ အခွင့်အလမ်းများကို အကျိုးခံစားခွင့်ရရှိရန်အတွက် အခွင့်အလမ်း
အဖွဲ့အစည်းများ**

ဟံးနွမ်မူဒါလီကမ္ဘာ့အိတ်အင်္ဂါ - ထပ်တပ်တပ်စုံ (TBBC)

ဟံးနွမ်မူဒါလီ - ထန်ကီဟီဂ်ခိဂ်ဘီမုကရု (TANGO International, Inc)

ခိန်နာအတတ်ကွေးဟ်ဖိုင်တတ်ဂုဏ်ဖုဉ်

ထံဉ်ဘဉ်ဘဉ်စံဉ် (TBBC), လာအမုဉ်ကရုဉ်သဘူတဖုလုအမဉ်စာဘဉ်ဃးပုဂုဉ်ဝီအတတ်လိဉ်ဘဉ်ဃးမုဉ်ခဉ်စးကရုလုအခိဉ်ထီဉ်လဲဉ်ထီဉ်တဖု.အာဉ် လီၤမာသကိးတၢ်ဒီးထဲနဲကိအိဉ်တၢ်န့ဉ်ဂျဉ်နာဉ်လ်(TANGO International),လၢကတၢ်ဆုဉ်သိဉ်လိမာယုဝဲတၢ်မာလိန့ဉ်ပာ်တၢ်လုာ်အိဉ်သးသမူအ တၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်လၢဒဲကဝီၤခွဲဖျဉ်လၢအအိဉ်သ့ဉ်လီၤအသးလၢကီၢ်ကိဉ်တၢ်ဒီးကီၢ်ပယီၤအကီၢ်ဆၢန့ဉ်လီၤ. တယံဉ်ဒီးဘဉ်အပူၤကွဲဉ်စ့န့ဉ်အတီၢ်ပူၤန့ဉ်, ပုၤဟ့ဉ်မၤစၢ်တၢ်အပူၤတၢ်တဖုလုအမဉ်စာဘဉ်ဃးပုဂုဉ်ဝီအပူၤဘဉ်ကိဘဉ်ခဲဖိတဖုအိဉ်ဒီးတၢ်ကိတၢ်ခဲလၢဘဉ်ကွဲဆၢဉ်မိဒီးပုၤဘဉ်ကိဘဉ်ခဲလၢတၢ်ကဝီၤ ဃဉ်လၢဒဲကဝီၤတဖုအတၢ်မိဉ်န့ဉ်သးလီၤဒီးတၢ်ဆဲးလုာ်အိဉ်ဒီးဆူညါကွဲကွဲဒီးဟ်ဖျဉ်ထီဉ်ဝဲလၢအသးတဆူဉ်လၢကဆိဉ်ထွဲမၤစၢ်ဒဲးပုၤတဖုအံၤအတၢ် အိဉ်သးဒီးတမၤအါထီဉ်ကျိဉ်စ့အတၢ်မၤစၢ်ဘဉ်န့ဉ်လီၤ. တုၤဃီၤလၢ၂၀၁၀န့ဉ်န့ဉ်, ထံဉ်ဘဉ်ဘဉ်စံဉ် (TBBC)ဘဉ်ဂုဉ်ကျဲၤစးဒုးလဲၤတရံးအစ့တၢ်မၤ စၢ်တဖုကလၢကလီၢ်ဒဲးသိးကမၤစၢ်ဘဉ်တၢ်နီၤလီၤတၢ်အိဉ်အဃၢတဖုဆူပုၤဘဉ်ကိဘဉ်ခဲဖိလၢအ ကြးဒီးန့ဉ်ဘဉ်တၢ်တဖုအအိဉ်လၢလၢလီၢ်လီၢ်အဂီၢ် န့ဉ်လီၤ. လၢအပူၤကွဲဉ်တဘျးန့ဉ်န့ဉ်,တၢ်နီၤလီၤတၢ်အိဉ် (အဖိ, ဒ်အမုဉ်တၢ်အိဉ်ဒီးသ့ဉ်လးတဖု, ဟံဉ်ဃီၤဖိတၢ်လဲၤတဖု, ဒီးတၢ်အဂုၤအဂၤ တဖုအပူၤကလံၤ) အပူၤကလံၤဒိဉ်ထီဉ်ဝဲ, တၢ်ဆိတလဲကျိဉ်စ့န့ဉ်ထီဉ်အခါဖဲလၢတၢ်မၤစၢ်ကျိဉ်စ့တဖုခဲလၢတၢ်ဆိတလဲအီၤလၢကျိဉ်တၢ်အစ့န့ဉ် အနီဉ်ဂံၢ်ကအါထီဉ်ဝဲမုဉ်စ့လီၤဝဲသ့န့ဉ်လီၤ. လၢတၢ်န့ဉ်အဃီ, ထံဉ်ဘဉ်ဘဉ်စံဉ် (TBBC),ဘဉ်ကုၤကွဲၤကုၤအတၢ်ပညိဉ်အတၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲၤအတၢ်ဖဲး တၢ်မၤအခိဉ်သ့ဉ်တဖုတလီၢ်လီၢ်ဒီးဃုမၤဂုၤထီဉ်အတၢ်သုလုၤတုၤလုၤတီၤလၢတၢ်မၤကိးကပၤဒဲးန့ဉ်လီၤ.

ကျိဉ်စ့ဒီးအတၢ်ဆိတလဲကထီဉ်သးအဂုၤအကျိဉ်တဖုအံၤဒုးသ့ဉ်ညါထံဉ်ဘဉ်ဘဉ်စံဉ်တဘျီဃီၤလၢကမၤတၢ်တခါလၢအမုဉ်တၢ်မာလိဃုသ့ဉ်ညါလီၤတၢ်လီၤ ဆဲးလၢတၢ်ကွဲၤထွဲတၢ်ပုၤဖျးအတၢ်လုာ်အိဉ်သးသမူလၢဒဲကဝီၤတဖုအပူၤလၢကကဲထီဉ်တၢ်မၤစၢ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်တိဉ်ဟ်တဖုလၢအဟ်ဖျဉ်တၢ်လီၤတၢ် လီၤဆဲးဘဉ်ဃးဒီးတၢ်မာလိဃုသ့ဉ်ညါတၢ်တခါအံၤန့ဉ်မုဉ်, တၢ်ကဟံးန့ဉ်မုဉ်ဒီးမၤတၢ်ဃီထံနီၤဖးလၢကီၢ်ဆၢဒီးတတီၢ်အတၢ်လုာ်အိဉ်သးသမူအတၢ်ဂံၢ် စၢ်ဘါစၢ်အတၢ်မၤအိဉ်ဒီးအကျိဉ်အကျဲဘဉ်ဘဉ်လၢတၢ်ကသုတၢ်မၤအအကျိဉ်အကျဲခဲလၢအမုဉ်တၢ်အကံၢ်အစီဒီးတၢ်နီဉ်ဂံၢ်နီဉ်ဖိတဖု, သ့ဉ်ထီဉ်တၢ်မၤအ ကျဲလၢကဟ်ဖျဉ်ပုၤတၢ်ဒီးတၢ်မၤမုဉ်ကျိဉ်ဝဲလၢကွဲအတၢ်ကုဉ်သ့အပူၤလၢလီၤဆိလီၢ်သးတဖုလၢအအိဉ်လၢဒဲကဝီၤလၢတၢ်ပညိဉ်ဟ်အီၤတဖုဘဉ်တဖုအ ပူၤ, ဒီးရဲဉ်လီၤအတၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်အတၢ်ပတီၢ်အကလုာ်ကလုာ်တဖုလၢဒီးသန့ထီဉ်အသးလၢတၢ်ဃီထံသ့ဉ်ညါအစၢအိဉ်ဖျဉ်ထီဉ်တဖုအဖိခိဉ်, တု လီၤဟ်လီၤတၢ်သမံသမိးကုၤတၢ်မၤအကျိဉ်အကျဲလၢအဘဉ်ထွဲတဖုဒဲးသိးလၢတၢ်ကလုၤကွဲၤထွဲကုၤတၢ်မၤထီဉ်ဘိအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.

လၢ၂၀၀၉န့ဉ်န့ဉ်, တၢ်မာလိဃုသ့ဉ်ညါတၢ်လုာ်အိဉ်သးသမူဘဉ်တၢ်ပာဆုဉ်မၤအီၤလၢဒဲကဝီၤသၢဖျဉ်လၢအိဉ်လၢဒဲကဝီၤခွဲဖျဉ်အပူၤန့ဉ်လီၤ. တၢ်မာလိ ဃုသ့ဉ်ညါအဆၢကတီၢ်ခဲအံၤန့ဉ်ကဲထီဉ်သးတနီၤလၢတၢ်လဲၤခိဖျိအဖိခိဉ်ဘဉ်ဆဉ်ဘဉ်တၢ်တုလီၤဟ်လီၤအကုၤအဂီၢ်အံၤလၢဒဲကဝီၤတဖုဘဉ်တဖုအ ပူၤအခါစးအနီဉ်ဂံၢ်အိဉ်ဆဲးအါဆဲးအါလၢဒဲကဝီၤခွဲဖျဉ်လၢန့ဉ်လီၤ. တၢ်ရဲဉ်လီၤအီၤတပတီၢ်ဘဉ်တပတီၢ်ကဆွံကဆွံအဒိလၢအမုဉ်ဒဲကဝီၤတဖုန့ဉ်ဟံဉ် ဃီ ၁၇၇န့ဉ်(လၢအလီၤပလိဒီးကမူကမဉ်၅.၅%)လၢတၢ်ဟံးန့ဉ်သ့အီၤအဂီၢ်. တၢ်ဟ်ဖိုင်ဟံဉ်ဃီခဲလၢဉ် ၁,၆၂၄န့ဉ်န့ဉ်ဘဉ်တၢ်ဃုထံဉ်သ့ဉ်ညါအဂုၤလံ န့ဉ်လီၤ. တၢ်ဂုၤထာဖိုင်တဖုဘဉ်တၢ်စီၤကွဲၤအါအခါဖဲထဲနဲကိ(TANGO)ဃီထံနီၤဖးတၢ်ကတီၢ်ဒဲးသိးတဖုဒဲကဝီၤဟံဉ်ဃီတဖုကသုဝဲဘဉ်ဘဉ်အဂီၢ် န့ဉ်လီၤ. တၢ်ပညိဉ်ဟ်ကရူၢ်အတၢ်တၢ်ဝီဉ်ကတီၢ်သကိးတၢ်ဒီးတၢ်သံကွဲၤစံးဆၢအတၢ်ဂုၤတၢ်ကျိဉ်အရုဒိဉ်တဖု, ပဉ်ဃုဉ်ပုၤအါန့ဉ် ၅၀၀၀, ဘဉ်တၢ်ပာ ဆုဉ်မၤအီၤလၢတၢ်ကဟးဃုသ့ဉ်ညါလီၤတၢ်လီၤဆဲးဘဉ်ဃးတၢ်လုာ်အိဉ်သးသမူဒီးတၢ်ကဟုကယံတၢ်အိဉ်အတၢ်ဂုၤကိတဖုလၢအဘဉ်ထွဲဒီးတၢ်မာလိတၢ် ဃုသ့ဉ်ညါအတၢ်န့ဉ်ဖျဉ်တၢ်ဂုၤတဖုန့ဉ်လီၤ. တၢ်ဂုၤထာဖိုင်လၢတၢ်မၤအီၤလၢတၢ်မာလီၢ်အပူၤတဖုဘဉ်တၢ်မၤအီၤလၢလၢမးရုး၂၀၁၁န့ဉ်,တၢ်ငါပုၤကွဲးနီဉ် ကွဲးဃါတၢ်တကၢ်ဘဉ်တကၢ်စုဉ်စုဉ်ဒီးဘဉ်တၢ်ဟ့ဉ်ကုဉ်ဟ့ဉ်ဖးအီၤလၢတၢ်မၤစၢ်ပုၤအနီဉ်ဂံၢ်နီဉ်ဖိအတၢ်မာလီၢ်, လၢအမုဉ်ကျိဉ်တၢ်အတၢ်မၤဝဲကျိဉ်လၢဟ့ဉ် ကုဉ်ဟ့ဉ်ဖးတၢ်အလီၢ်န့ဉ်လီၤ.

တၢ်မာလိဃုသ့ဉ်ညါတၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်အံၤမုဉ်လၢတၢ်ကဃုသ့ဉ်ညါမုဉ်တၢ်လၢပထံဉ်သ့ဉ်ညါသ့အံၤမုဉ်သပုၤကတၢ်လၢဟံဉ်ဖိဃီဖိအကရူၢ်တဖုနီၤလီၤသကိး အတၢ်လၢတၢ်ဃုတၢ်ဖိးလၢတၢ်အိဉ်မိၢ်ပုၤအံၤဒီးတၢ်ကဟုကယံတၢ်လုာ်အိဉ်သးသမူအစၢတဖု, ဒီးတၢ်အန့ဉ်ဆၢမနုၤတဖုလၢအလီၤဆိလီၢ်သးလၢက ရူၢ်တဖုဟ်ဖျဉ်န့ဉ်ကဲဘျးကဲဖိုင်ဝဲသ့လၢတၢ်ကဟ်ဖျဉ်ထီဉ်တၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်အတၢ်ပတီၢ်အကလုာ်ကလုာ်လၢတၢ်ဟ်ပနီဉ်ဟ်တၢ်ညိဉ်တဖုအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. ကမၤတၢ်အဝဲအံၤန့ဉ်, ပုၤဃီထံနီၤဖးတၢ်တဖုသ့ဝဲတၢ်ဃီထံနီၤဖးအတၢ်ဂုၤမိၢ်ပုၤတဖုလၢကဟ်ဖျဉ်ထီဉ်တၢ်အခိဉ်သ့ဉ်မိၢ်ပုၤအကလုာ်ကလုာ်လၢတၢ်ဃု ထံဉ်သ့ဉ်ညါတၢ်ဂုၤ(survey)ဒီးပုၤဟ်ဖိုင်ရဲဖိုင်သးတဖုအတၢ်ဃီထံနီၤဖးလၢကဟ်ဖျဉ်ထီဉ်ကရူၢ်တဖုန့ဉ်လီၤ. ထဲနဲကိ(TANGO)န့ဉ်ကွဲၤဝဲပုၤတၢ်အ တၢ်မၤမုဉ်ကျိဉ်ဝဲလၢကွဲကရူၢ်တဖုအတၢ်ပတီၢ်တဘျးခါလၢတၢ်ဃုသ့ဉ်ညါအတၢ်ဃီထံနီၤဖးအပူၤ, ဒီးတၢ်တဟ်ဖျဉ်တၢ်ဂံၢ်ဆူဉ်လီၤဆိလီၢ်သးနီတခါလၢအ တၢ်ကဟုကယံတၢ်အိဉ်အတၢ်လဲလီၢ်သးတဖုအပူၤန့ဉ်ဘဉ်. တၢ်ဃီထံနီၤဖးဟ်ဖျဉ်ဝဲလၢတၢ်ဂုၤန့ဉ်ခါလၢအမုဉ်-တၢ်မၤတပူၤဃီ-မၤစၢ်တၢ်အခိဉ်ကတၢ် အခိပညိဉ်မုဉ်တၢ်ဆိတလဲသးအကလုာ်ကလုာ်လၢဟံဉ်န့ဉ်ဃီန့ဉ်တဖုအကျိဉ်, တၢ်ကဟုကယံတၢ်အိဉ်အဆၢကတီၢ်အကျိဉ်, ဒီးတၢ်ဒုးန့ဉ်ဖျဉ်တၢ်လုာ်အိဉ် သးသမူလၢအပဉ်ဃုလၢတၢ်မာလိဃုသ့ဉ်ညါအလံာ်ပူၤန့ဉ်လီၤ. တၢ်ဂုၤတဖုမုဉ်, ဟံဉ်န့ဉ်ဃီန့ဉ်အပူၤနီဉ်ဂံၢ်, တၢ်ဒီးသန့အတၢ်ရံးဃု(ဒုးန့ဉ်ဖျဉ်အခိ ပညိဉ်အမုဉ်ဟံဉ်ဃီတန့ဉ်အပူၤဟံဉ်ဖိဃီဖိလၢတၢ်မၤတၢ်အသးန့ဉ်ဘဉ်နီၤဖးဒီးဟံဉ်ဃီတန့ဉ်အပူၤဟံဉ်ဖိဃီဖိလၢမၤတၢ်သးန့ဉ်), တလိတဘျီဟံဉ်တဖု

အတတ်ပညာနှင့်၊ တလတကျဟန်တကျအတတ်လက်ကိုင်လက်စွဲ၊ တလတကျပျော်တကလအတတ်စုလီခိဉ်ခိဉ်အလှအပူ၊ တံမနီဉ်တံမနီဉ်ကတံအိဉ်အမးဒီး တံပာရာတံအတံရဲဉ်တံကျဲဉ်ပုၤအမးန့ဉ်လီၤ.

တံဂံၢ်စံၢ်ဘါစံၢ်အတံနီၤဖးတံအကလုာ်အဆၢန့ဉ်အစၢအိဉ်ဖျါလီၤဆီသၢကရူၤလၢအမ့ၢ်တံမလိဃုသ့ဉ်ညါတံလၢအရဲဉ်လီၤဝဲလဲဉ်တခါမ့ၢ်တံဂံၢ်စံၢ်ဘါ စံၢ်စၢၤကတံ၊ တံဂံၢ်စံၢ်ဘါစံၢ်အဆၢသးဒီးတံဂံၢ်စံၢ်ဘါစံၢ်အအါကတံန့ဉ်လီၤ. တံမလိဃုတဖၣ်အံၤလၢတံမလိဃုထံဉ်သ့ဉ်ညါတံဂ့ၢ်အပူၤနီဉ်ဂံၢ်နီၤ ဖးလၢဟံဉ်ဖိဃိအန့ဉ် ၂% န့ဉ်အိဉ်ဒီးတံဂံၢ်စံၢ်ဘါစံၢ်အစၢၤကတံ၊ ဟံဉ်ဃီအန့ဉ် ၄၂% န့ဉ်မ့ၢ်ဟံဉ်ဃီလၢအိဉ်ဒီးတံဂံၢ်စံၢ်ဘါစံၢ်လၢအဆၢသး/ဖအကြး ဒီး ၄၆% န့ဉ်မ့ၢ်ဟံဉ်ဃီအန့ဉ်လၢအအိဉ်ဒီးတံဂံၢ်စံၢ်ဘါစံၢ်လၢအအါကတံန့ဉ်လီၤ. ဒဲကဝီၤသၢဖျါလၢအအိဉ်ဒီးအနီဉ်ဂံၢ်အအါကတံလၢတံဂံၢ်စံၢ်ဘါ အိဉ်စၢၤကတံန့ဉ်မ့ၢ်ဝဲ၊ ထံဉ်မဲဟ့ဉ်၊ မဲလးဒီးဒိဉ်ယါန့ဉ်လီၤ. ဒဲကဝီၤသၢဖျါလၢအနီဉ်ဂံၢ်အိဉ်အါကတံလၢအအိဉ်ဒီးတံဂံၢ်စံၢ်ဘါစံၢ်အအါကတံန့ဉ် မ့ၢ်ဝဲ၊ မဲလးအူ၊ မဲရးမိ၊ ဒီးဒိဉ်ယါန့ဉ်လီၤ.

တံမလိဃုထံဉ်န့ဉ်တံဂ့ၢ်တံကျဲၤအစၢအံၤဟံဉ်ဖျါဝဲလၢတံကဟုကယံတံအိဉ်မ့ၢ်တံဂ့ၢ်တခါလၢပုၤဘဉ်ကီဘဉ်ဒဲဒဲကဝီၤတဖၣ်အပူၤ၊ ဘဉ်ဆဉ်ဟံဉ်န့ဉ် ဃီတံတဖၣ်ရဲဉ်ကျဲၤပာရာဝဲဒီးကတံအတံအိဉ်တဖၣ်၊ တံလၢအကါဒိဉ်ကတံလၢအဂီၢ်၊ တယံဝဲလၢတံထီဉ်အတံလၢတံအိဉ်တမံထူးထီဉ်တံဂံၢ် တံဘါအတံဟီဉ်(ခဲလရဲဉ်)အိဉ်လၢလၢပုၤပုၤ၊ သနဲကုအိဉ်အါတလၢဝဲလၢဘု၊ ဘုကျဲၤအပူၤအမ့ၢ်မ့ၢ်န့ဉ်လီၤ. တံမနီဉ်တံမနီဉ်ကတံအိဉ်အမးမ့ၢ်လၢ တံကထီဉ်ဒူးတံအိဉ်လၢဝဲလီၢ်ဝဲလၢကဖးန့ဉ်ဖျါဝဲဟံဉ်ဃီအန့ဉ်လၢဘူးထီဉ် ၄၀% န့ဉ်အိဉ်ဒီးတံအိဉ်စၢၤတလၢတလီၢ်မ့ၢ်တမံလၢကီၢ်ဆၢဒိတံတံန့ဉ်ဒီးန့ဉ် ဘဉ်တံအိဉ်တလၢတလီၢ်ဒီးတံအိဉ်အကါအစီအိဉ်စၢၤမ့ၢ်လၢတံအိဉ်တဖၣ်တမံဒီးတံအိဉ်အစီ(ဖျါထံန့)ဒီးတံအိဉ်အနီဉ်ဂံၢ်န့ဉ်ဘါတဖၣ်အိဉ်စၢၤဝဲဒဲ မ့ၢ်၊ တံဖဲးတံညဉ်၊ ညဉ်၊ တံထူးထီဉ်တံန့ဉ်ထံတဖၣ်၊ တၢသ့တၢသ့ဒီးတံဒီးတံလၢတဖၣ်-တံအိဉ်လၢတပုၤဃုာ်လၢတံနီၤလီၤအံၤတဖၣ်န့ဉ်လီၤ. တံမလိဃုထံဉ်န့ဉ်တံဂ့ၢ်တံကျဲၤအစၢအံၤန့ဉ်မ့ၢ်လၢအလီၤပလီၢ်လီၤသးဒီးတံမလိဃုသ့ဉ်ညါတံအိဉ်န့ဉ်ဂံၢ်န့ဉ်ဘါအစၢတဖၣ်လၢအဘဉ်တံမအံၤလၢပ ယီၤဒဲကဝီၤတဖၣ်လၢထီဉ်န့ဉ်တံကျဲၤထီဉ်လၢတံဆါယံထၢကထီဉ်သးလၢတံအိဉ်န့ဉ်ဂံၢ်န့ဉ်ဘါတအိဉ်မ့ၢ်တမံပုၤဒိဉ်ဃံ/ပုၤတဒိဉ်ထီဉ်ဘဉ်အတံပတီၢ်န့ဉ် အါဝဲဒိဉ်မးမ့ၢ်လၢအဘဉ်ထံဉ်ဘဉ်ဃးလီၢ်အသးဒီးတံအိဉ်အကါအစီလၢအနီဉ်ဂံၢ်န့ဉ်ဘါတအိဉ်လၢဟံဉ်မ့ၢ်အိဉ်ဒီးအဟုးအသးဒီးဖိသ့ဉ်တဖၣ်၊ ဖိသ့ဉ်အိဉ်န့ဉ် ဖိဒီးတံဖးအိဉ်ဖိသ့ဉ်တံအိဉ်ဒီးတံအံးထွဲကွဲထွဲတဖၣ်ဒီးတံဂ့ၢ်အဂုၤအကတဖၣ်န့ဉ်လီၤ. တံမလိဃုထံဉ်န့ဉ်တံဂ့ၢ်တံကျဲၤအစၢအံၤအံၤလီၤတံလီၢ်ဝဲလၢ တံသ့ဉ်ညါန့ဉ်ပာ်ဆဲးစၢၤဘဉ်ဃးတံအိဉ်န့ဉ်ဂံၢ်န့ဉ်ဘါအိဉ်စၢၤလၢပယီၤဒဲကဝီၤတဖၣ်အပူၤ၊ အဒိဉ်အမ့ၢ်သ့ဉ်ဂံၢ်စံၢ်တံဆါအိဉ်ဝဲလၢအပတီၢ်ထီဉ်ကတံအိဉ် အါလၢဟံဉ်မ့ၢ်လၢအိဉ်ဒီးအဟုးသးတဖၣ်ဒီးဖိသ့ဉ်တဖၣ်လၢအဘဉ်တံမလိဃုထံဉ်န့ဉ်လံအံၤလၢတံမလိဃုသ့ဉ်ညါဒဲကဝီၤဆဲးဒီးအခါန့ဉ်လီၤ. တံအစၢတ ဖၣ်အံၤန့ဉ်မ့ၢ်လၢအလီၤပလီၢ်လီၤသးဒီးတံမနီဉ်ဃုာ်တံမနီဉ်ကတံအိဉ်အမးအတံမလိဃုသ့ဉ်ညါတံအစၢလၢတံပးန့ဉ်တံအိဉ်လၢအနီဉ်ဂံၢ်န့ဉ် ဘါအိဉ်စၢၤလၢတံဘဉ်ဆဉ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်ဒီးပထီးအကလုာ်ကလုာ်တဖၣ်န့ဉ်လီၤ. လၢတံန့ဉ်အယီၤ၊ တံလၢအဘဉ်ဃးဒီးတံအိဉ်အကါအစီလၢအဘဉ် တံထံဉ်န့ဉ်အံၤတံအိဉ်န့ဉ်ဂံၢ်န့ဉ်ဘါစၢၤဒီးတံလိဉ်ဘဉ်တံအိဉ်အစီ(ဖျါထံန့)တဖၣ်န့ဉ်တံကသံကွဲသံဒီးအံၤသ့၊ ဒီးတံလိဉ်ဘဉ်ခဲလရဲဉ်လၢကကဲထီဉ်သး လၢကရူၤလီၤဆီတဖၣ်လၢတံဆၢကတံလီၤဆီလၢတန့ဉ်အတီၢ်ပူၤန့ဉ်တံတထံဉ်န့ဉ်အံၤဘဉ်.

ဟံဉ်ဃီဖိဃိမးန့ဉ်အါထီဉ်တံ(ပူၤအိဉ်ပူၤအိဉ်တံသ့)န့ဉ်မးဘဉ်ဒိဉ်တံမနီဉ်ကတံအိဉ်အသီသံသ့တဖၣ်မ့ၢ်လၢတပုၤဃုာ်လၢတံနီၤလီၤတံအကျါဘဉ်န့ဉ်လီၤ. တံထီဉ်တံဂ့ၢ်တဖၣ်ဟံဉ်ဖျါဝဲလၢတံအိဉ်ခဲလရဲဉ်လၢတံမန့ဉ်အံၤသ့လၢတံဆါတံပူၤအလီၢ်ဒီးလၢတံဟ့ဉ်မးစၢၤတံအိဉ်လၢဒဲကဝီၤတဖၣ်အပူၤန့ဉ်လၢ လၢလီၢ်လီၢ်ဝဲဘဉ်ဆဉ်တံအိဉ်တနီၤလၢတံပူၤအိဉ်အံၤန့ဉ်ဒီးသန့ထီဉ်အသးလၢမ့ၢ်န့ဉ်မ့ၢ်သီအတံဆၢကတံတဖၣ်လၢတံကရူၤအံၤအဂီၢ်၊ လီၤဆီဒုဉ် တံလၢဒဲကဝီၤလွံၤဖျါလၢကျဲၤလၢတတၢညါဘဉ်အလီၢ်တဖၣ်န့ဉ်လီၤ. တံဆဲးဃုထံဉ်န့ဉ်အါထီဉ်တံဂ့ၢ်တံကျဲၤအစၢန့ဉ်ဟံဉ်ဖျါထီဉ်လၢတံဂံၢ်စံၢ်ဘါစံၢ် အတံဂ့ၢ်တဖၣ်ဘဉ်ထွဲဒီးတံအိဉ်လဲလီၢ်သးဒီးအမ့ၢ်၊ တံမပတုာ်တံနီၤလီၤတံအိဉ်၊ တံနီၤလီၤတံအိဉ်စၢၤခဲဒီးတံအိဉ်အပူၤကလံထီဉ်တဖၣ်န့ဉ်လီၤ.

တံဂ့ၢ်တံကျဲၤတလၢတပုၤလၢအဘဉ်ဃးဒီးတံအိဉ်မနုၤတဖၣ်လၢတံကရူၤအံၤဒီးမးန့ဉ်တံအိဉ်န့ဉ်ဂံၢ်န့ဉ်ဘါလၢလၢပုၤပုၤတဖၣ်လၢကရူၤလီၤဆီလီၢ်သး အကလုာ်ကလုာ်တဖၣ်အတံအိဉ်မူလၢတရံးသးအဂီၢ်ဒီးတံဖဲးတံမလိဃုအတံပတီၢ်တဖၣ်၊ ဘဉ်သ့ဉ်သ့ဉ်ကမ့ၢ်စၢၤကီးတံလၢအမးအါထီဉ်တံအိဉ်တံလၢ အတန့ဉ်ဂံၢ်န့ဉ်ဘါဒီးတံအိဉ်ဆုဉ်အိဉ်ချ့အတံဂ့ၢ်ကီတဖၣ်န့ဉ်လီၤ. ဝဲလၢတံမပတုာ်ကွဲတံနီၤလီၤတံအိဉ်တနီၤတယံဒဲးဘဉ်န့ဉ်၊ ဘဉ်သ့ဉ်သ့ဉ်ခါဆူညါ ကကဲထီဉ်တံလီၤဘဉ်ယိဉ်လၢဟံဉ်ဃီဖိတဖၣ်အတံမန့ဉ်အါထီဉ်တံအိဉ်သီသံသ့တဖၣ်၊ စးထီဉ်လၢဟံဉ်ဃီဖိတဖၣ်တီဉ်ဖျါထီဉ်လၢဆါစၢၤလီၤတံ ဒီးပနံဉ်ကတံလီၤစၢၤလၢတံနီၤလီၤတံအိဉ်တဖၣ်အဖိခိဉ်ဝဲလၢတံမပတုာ်ကွဲတံနီၤလီၤတံအိဉ်တနီၤဝဲအလီၢ်ခဲဒီးလၢတံန့ဉ်အယီၤမးအဲအံၤမ့ၢ် လၢတံကမးန့ဉ်အါထီဉ်တံအိဉ်သီသံသ့အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. ခါဆူညါတံတသ့ဉ်ညါလၢလၢပုၤဘဉ်ကီဘဉ်ခဲအဟံဉ်ဃီဖိတဖၣ်ကမးပုၤက့ၤတံအိဉ်တနီၤ လၢတံပတုာ်လၢတနီၤလီၤအံၤလၢတဖၣ်အလီၢ်ခဲလဲဉ်န့ဉ်လီၤ. ဖဲလဲဉ်ဂုၤဂုၤ၊ တံအံၤကဲထီဉ်အသးတသ့လၢပုၤဘဉ်ကီဘဉ်ခဲတဖၣ်လၢကဘဉ်အိဉ်မူဒဲး ဒီးအိဉ်တံအိဉ်န့ဉ်ဂံၢ်န့ဉ်ဘါလၢလၢပုၤပုၤဒဲးလၢအပူၤကွဲတဖၣ်အသိး၊ ဒီးလီၤကဲလၢတံပတုာ်တံနီၤလီၤတံအိဉ်တဖၣ်န့ဉ်ကဲထီဉ်ကရူၤတဖၣ်အတံဂံၢ်စံၢ် ဘါစံၢ်ဒဲးအမ့ၢ်၊ ပိာ်မ့ၢ်အဟုးသးအိဉ်တဖၣ်/ပိာ်မ့ၢ်ဒူးအိဉ်န့ဉ်ဖိတဖၣ်၊ ဖိသ့ဉ်ဆဲးအိဉ်န့ဉ်တဖၣ်ဒီးဖိသ့ဉ်တဖၣ်ဒီးသးပုၤတဖၣ်ဒုဉ်လဲာ်ကဲထီဉ်တံလီၤဘဉ် ယိဉ်ဖးဒိဉ်န့ဉ်လီၤ.

တစ်ခုခုမလိထံ၌နှုတ်အစာတဖန်ပတ်ဂါပတ်ကျားလတ်လှူအိပ်သးသမူတဖန်မှတ်မလီဆီခံခါလၢအမှတ်မလၢတတ်ကိပူဒီးတၢ်မလၢဒဲကဝီတဖန် အကျါ, ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ပန်ပန်မလးအီဒိတ်မးခီဖျါလၢ-တၢ်ပန်လီတၢ်သိတ်တၢ်သီတၢ်ဘျာလၢတၢ်ကဘၣ်မၤပိတ်ထွဲတဖန်(လီလီဆီဆီလၢတၢ်ကမၤန့ၢ်အ ကီၢ်/မၤန့ၢ်အီလၢ, လၢဒဲကဝီအပူ/အချၢ), တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအဟီၣ်ခိၣ်လီၤအိၣ်လၢတၢ်ကမၤအီအကီၢ်, တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အစူၣ်လၢ ပူနီၣ်ဒိၣ်လၢမၤတၢ်သ့အဆၢကတီၢ်တဖန်အကီၢ်လၢအိၣ်ဒီးသးလၢကကွၢ်ဆၢခိၣ်ဒီးတၢ်လှူအိၣ်သးသမူတၢ်မၤအကျဲအသီတဖန်, ဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖန်လၢက ထုးထီၣ်သ့အတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်/တၢ်ဖိတၢ်လံၤတဖန်ဘၣ်, ဒီးတၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်လၢကမၤန့ၢ်ကျိၣ်စုတၢ်မၤစၢၤလၢကဘျာလီၤစုလၢကထုးထီၣ်သ့ဟံၣ်ဖိဃီဖိအ တၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်/တၢ်ဖိတၢ်လံၤအကီၢ်ဒီးတၢ်လှူအိၣ်သးသမူအတၢ်ဖဲတၢ်မၤတဖန်အကီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ကရူၢ်လၢအဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်လၢတၢ်ပန်ဖျါထီၣ်အီၤသ့တဖန်, တမ့ၢ်ဟံၣ်ဖိဃီဖိအစူၣ်တဖန်လၢညီန့ၢ်မၤအသးတဖန်မှတ်ဟံၣ်ဖိဃီဖိအစူၣ်တဖန်လၢတၢ်ထံၣ် သ့ၣ်ညါအီၤညီလၢအမၤပူတၢ်အမၤကျိၣ်လဲၤကွၢ်တၢ်မၤတဖန်, နအမ့ၢ် ပိတ်မုၢ်ကဲဟံၣ်ခိၣ်, သးနံၣ်လၢကဲဟံၣ်ခိၣ်, ပူဟံၣ်ဖိလၢအိၣ်/တအိၣ်ဒီးကွၢ်ဂီၤ တလၢပဲၤ, အဂူၤတဖန်လၢကမ့ၢ်တၢ်အခၢၣ်စးတခါလၢတၢ်ကရဲၣ်ကျဲၤနီၤဖးလီၤတၢ်အကလုာ်ကလုာ်တဖန်လၢဟံၣ်ဖိဃီဖိအတၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်အဖီခိၣ်. တၢ်အ ဝဲအံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအတဂူၤတခါ, အခီပညီမ့ၢ်ဒ်သးတၢ်လိၣ်ဘၣ်တၢ်ပန်ပန်ဟံၣ်ဖိဃီဖိအတၢ်ပန်တဖန်မ့ၢ်ဒ်သးတၢ်ကမ့ၢ်သ့ၣ်ညါဟံၣ်ဖိဃီဖိအဘူးအတၢ်အ တၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်အတၢ်အိၣ်သးပတီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲအံၤဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကမ့ၢ်တၢ်ပန်အကွၢ်ဂီၤတခါလၢပူဘၣ်ကီၢ်ဘၣ်ခဲလၢဒဲကဝီပူတဖန်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ (သန့ကတၢ်အုၣ်အသးလၢအတလီၤကလိၣ်သးန့ၣ်တၢ်ထံၣ်န့ၣ်အီၤဘၣ်), လၢတၢ်န့ၣ်အမိၤပူနီၣ်ဂံၢ်အတၢ်လဲလိာ်တဖန်ကဘၣ်တၢ်မၤဃံၣ်ထီၣ်အီၤခီဖျါ လၢတၢ်ပန်ပန်ဃံၣ်အဆၢလၢတၢ်ကန့ၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်လှူအိၣ်သးသမူအကီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဃံၣ်ထီၣ်တၢ်လှူအိၣ်သးသမူတဖန်အံၤန့ၣ်ဒုးကဲထီၣ် ဝဲဟံၣ်ဖိဃီဖိအစူၣ်တဖန်အတၢ်လီၤကလိၣ်သးအါထီၣ်တဖန်ဘၣ်တဖန်, ဒီးလၢတၢ်န့ၣ်အမိၤ, ကဲထီၣ်သးကသုလၢအတၢ်ဖိတၢ်လံၤမ့ၢ်အါထီၣ်န့ၣ်လိၣ် လၢတၢ်ကဘၣ်နီၤဖးမလီၤဆီဟံၣ်ဖိဃီဖိအစူၣ်တဖန်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၣ်တဖန်လၢအမၤစၢၤသကိးဃုာ်တၢ်လၢတၢ်ကပန်ဖျါတၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်, ဟံၣ်ဖိဃီကွၢ်ဂီၤအဒိၣ်အဆဲးမ့ၢ်တၢ်လၢအရူၣ်ခိၣ်ကတၢ်န့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်ဖိဃီ ဖိအစူၣ်လၢအဒိၣ်တဖန်န့ၣ်လီၤကဲဒ်သးအတၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်ကအိၣ်အါန့ၢ်ဒ်ဟံၣ်ဖိဃီဖိအစူၣ်လၢအဆဲးတဖန်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဃးဟံၣ်ဖိဃီအကွၢ်အကီၢ်ဒိၣ်ဆဲး အလီၤခဲန့ၣ်, ဟံၣ်ဖိဃီဖိအတၢ်မၤမ့ၢ်ကျိၣ်လဲၤကွၢ်အပတီၢ်စုာ်ကိးမ့ၢ်တၢ်လၢအရူၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်ဖိဃီဖိအစူၣ်တဖန်လၢအိၣ်ဒီးအတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်အါန့ၣ်, အတၢ်ဟဲန့ၣ်ဒီးအတၢ်သ့တၢ်စုတဖန်န့ၣ်အတၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်/တၢ်လီၤဖျါလီၤဟံၣ်ဖိဃီဖိန့ၣ်လီၤ. နဲလဲၣ်ဂူၤဂူၤ, ကဒီးတဘျီ, ဟံၣ်ဖိဃီဖိအစူၣ်လၢအိၣ်ဒီးတၢ် မၤမ့ၢ်ကျိၣ်လဲၤကွၢ်အပတီၢ်လၢအထီၣ်န့ၣ်တမ့ၢ်ကျဲၤလၢအညီလၢတၢ်ကပန်ဖျါအီၤန့ၣ်ဘၣ်. တၢ်အိၣ်တၢ်ဆဲးအလီၤမ့ၢ်ဒ်သးတၢ်အကွၢ်အကီၢ်ပန်တဖန်လၢတၢ်က မၤမ့ၢ်ကျိၣ်လဲၤကွၢ်အပတီၢ်ဒီးမ့ၢ်တၢ်မၤအီၤဆဲးဆဲးဖိလၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဒဲကဝီအပူန့ၣ်လီၤ. တၢ်လှူအိၣ်သးသမူအတၢ်ဖဲတၢ်မၤစုာ်ကိးတမ့ၢ်တၢ်လၢအကဲ ဘျးကဲဖိၣ်လၢတၢ်ရဲၣ်ကျဲၤနီၤဖးလီၤတၢ်အကလုာ်ကလုာ်လၢဟံၣ်ဖိဃီဖိအစူၣ်တဖန်အပူန့ၣ်လီၤ. တၢ်အခွဲးအယၢ်လၢကန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အဘူးအလဲကအိၣ် ဆဲးအသးထီၣ်ဘိလၢဟံၣ်ဖိဃီဖိတဘျးန့ၣ်အကီၢ်ဒီးတၢ်ဟဲန့ၣ်စုာ်ကိးတဂၢ်တကျါဒီးတၢ်တယၢ်ဆိဟံၣ်အီၤတသ့စုာ်ကိးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်ဖိဃီဖိအစူၣ်တ ဖန်ဃုမၤတၢ်မၤလၢမ့ၢ်ခါခါလၢတၢ်သ့ၣ်အိၣ်ဖျးအိၣ်အလီၤ(ညီန့ၢ်မ့ၢ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢတၢ်ဟဲန့ၣ်စုာ်လၢတအိၣ်လၢဒဲကဝီပူဘၣ်)လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်မၤမ့ၢ်ကျိၣ် လဲၤကွၢ်လၢအမှတ်တၢ်မၤဃံၣ်ပုၤပၤဆၢဒဲကဝီတဖန်ငါဝဲဟံၣ်ဖိဃီဖိအစူၣ်တဖန်ထီၣ်ဘိအသိး, နအဝဲသ့ၣ်အိၣ်လၢဒဲကဝီပူအသိးန့ၣ်မၤန့ၢ်တၢ်လၢလၢ ပဲၤပဲၤဒီးတၢ်မၤအခွဲးအယၢ်တဖန်အိၣ်ဝဲထီၣ်ဘိန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အမိၤတၢ်သ့ၣ်ညါမ့ၢ်ကျိၣ်လဲၤကွၢ်အပတီၢ်န့ၣ်လိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်ထီၣ်ကွၢ်စီၤကွၢ်နီၢ်နီၢ်အ တၢ်ဟဲန့ၣ်, တၢ်ဖိတၢ်လံၤတဖန်ဒီးတၢ်သ့တၢ်စုတဖန်န့ၣ်လီၤ. လၢခံကတၢ်န့ၣ်,ဟံၣ်ဖိဃီဖိအတၢ်အိၣ်, ဒီးဟံၣ်ဖိဃီဖိအတၢ်သကဲၣ်ပဝးတဖန်ကဘၣ်ပၣ် ဃုာ်လၢတၢ်ကဟုကယၢ်တၢ်အိၣ်အပူ, ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်အတၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်အစၢန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်န့ၣ်အမိၤ, ထဲဒဲဖဲလၢတၢ်ဂ့ၢ်န့ၢ်ခါလၢကလၢလၢအဘၣ်တၢ်ထံၣ်သ့ၣ်ညါအီၤဘၣ်ဃးဒီးဟံၣ်ဖိဃီဖိအစူၣ်တၢ်နီၤဖးလီၤအကလုာ်အဆၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်အဝဲအံၤ အိၣ်ဒီးတၢ်အခီပညီတဖန်လၢကမၤဂူၤထီၣ်တၢ်သမံသမိးတၢ်အကျိၣ်အကျဲလၢကနီၤဖးလီၤဟံၣ်ဖိဃီဖိအစူၣ်တဖန်အကလုာ်အဆၢဒီးသမံသမိးတၢ်ဆိတလဲ တဖန်ဖဲလၢတၢ်ဆၢကတီၢ်အဘျီန့ၣ်လီၤ. တၢ်အခီပညီလၢအဖျါရဲၣ်ကတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အပူၤကလံၤ, နအမ့ၢ်တၢ်သမံသမိးတၢ်အကျိၣ်အကျဲန့ၣ်ကဘၣ်သ့တၢ် ဆၢကတီၢ်ဒီးတၢ်မၤတၢ်လၢအလၢဂံၢ်လၢဂံၢ်ဘါ, ဒီးလိၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်မၤတၢ်လူၤဃုသ့ၣ်ညါဒီးတၢ်သမံသမိးကွၢ်တၢ်(M&E)အတၢ်မၤလီၤလီၤဆီဆီဒီးဃီထံ နီၤဖးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖန်လၢထံၣ်ဘၣ်ဘၣ်စံၣ်(TBBC)တၢ်မၤအပူၤ. ဖဲလၢထဲနီၣ်ကီၢ် (TANGO)အတၢ်အုၣ်အသးလၢတၢ်မၤအကျိၣ်အကျဲတမံဃီ လၢတၢ်တိတ်ဟံၣ်ဒီး, အစုၤကတၢ်လၢတၢ်မၤအီၤ, ပျဲလၢတၢ်ကကွၢ်မၤကဒါကွၢ်အီၤ,ထံၣ်ဘၣ်ဘၣ်စံၣ်(TBBC)ကဘၣ်ဆိကမိၣ်မၤလိၣ်နီၢ်ပၢ်တၢ်ဟ့ၣ် ထီၣ်တၢ်အုၣ်အသးတဖန်လၢအကစၢ်ဒဲလၢကဆၢဝဲအတၢ်ဟံၣ်လီၤတၢ်ပညိၣ်လၢခါဆူညါအကီၢ်လၢအကစၢ်ဒဲအတၢ်ဖိတၢ်လံၤအကံၢ်အစီအတၢ်ဒိၣ် ထီၣ်လၢထီၣ်ဒီးတၢ်ပန်ပန်ဃံၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အဆၢတဖန်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အုၣ်အသးတဖၣ်

- တၢ်သမံသမိးအကျိၤအကျဲလၢဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်အတၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘၢါစၢ်န့ၣ်ကဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤလၢကဟံၣ်ဖိဃီတဖၣ်အတၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘၢါစၢ်ဆူတၢ်ကဟုကယၢ်တၢ်အိၣ်. တၢ်မၤအကျိၤအကျဲကဘၣ်ပၣ်ဃုာ်ဒီးတၢ်ဒုးန့ၣ်ဖျါတၢ်အိၣ်သ့ၣ်မိၢ်ပုၤန့ၣ်ခါလၢအဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖိဃီအီၤလၢတၢ်ဃုမၤလိသ့ၣ်ညါတၢ်အပူၤ, တၢ်ထီၣ်အီၤလၢအကျဲကပူၤတမံၤဃီအသိး. တၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဒီးသိးတၢ်သမံသမိးအကျိၤအကျဲကမၤစၢၤထံၣ်ဘၣ်ဘၣ်စံၣ် (TBBC)လၢကသ့ၣ်ဆၢတဲာ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်လၢဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢဟံၣ်ဖိဃီဖိအတၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘၢါစၢ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အကံၢ်အစီလၢတၢ်သုအီၤလၢတၢ်မၤအကျိၤအကျဲအပူၤအံၤန့ၣ်ကဘၣ်ပၣ်ဃုာ်, ဟံၣ်ဖိဃီအိၣ်ထီၣ်ဒီးတၢ်အဂုၤအဂၤတဖၣ်, တၢ်မၤအကျဲလၢကနီၤဖးဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်အကလုာ်အဆၢလၢအတၢ်မၤလီၤဆီလိာ်သးအဂီၢ်, တၢ်သမံသမိးတၢ်ကဟုကယၢ်တၢ်အိၣ်အကျိၤအကျဲလၢတၢ်လူၤကွၢ်တၢ်ဆီတလဲလၢဒဲကဝီၤ, တၢ်ဆၢကတီၢ်အဘျီၣ်, မ့တမ့ၢ်တၢ်အဂုၤအဂၤတဖၣ်, ဒီးတၢ်မၤတၢ်ဃုသ့ၣ်ညါက့ၤတၢ်အစၢအကျဲလၢတၢ်ကဃုသ့ၣ်ညါတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးဟဲကထီၣ်အသးတဖၣ်ခိဖျါလၢအဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲလီၤအတၢ်ဆိကမိၣ်ကလုာ်ကလုာ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

- ထံၣ်ဘၣ်ဘၣ်စံၣ်(TBBC)မ့ၢ်သးအိၣ်လၢကနီၤဖးဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်အကလုာ်အဆၢခိဖျါလၢတၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘၢါစၢ်အိၣ်အကလုာ်ကလုာ်(အဒိ, လၢကဟ့ၣ်ထီၣ်အတၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢအလီၤဆီလိာ်သး), တၢ်ဃီထံနီၤဖးစ့မိၢ်ပုၤအတၢ်န့ၣ်ဘျးန့ၣ်ဖိၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢကဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အပူၤကလံၤလၢတၢ်ကဃုသ့ၣ်ညါတၢ်သုစ့မိၢ်ပုၤလၢအတုၤလီၤတီၤလီၤလၢအမ့ၢ်တၢ်သုတၢ်သမံသမိးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲန့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်ဖိဃီဖိကိးဖျါဒီးကဘၣ်တၢ်သံကွၢ်သံဒီးအီၤတန့ၣ်တဘျီ, လၢတၢ်န့ၣ်အဃိတၢ်အပူၤတဖၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်အရ့ဒိၣ်ဒီးတၢ်ကဘၣ်စီၤကွၢ်တၢ်အပူၤတဖၣ်ဒီးတၢ်စူးဟံၣ်ဃုာ်အီၤတဖၣ်(ကျိၣ်စ့ဒီးပုၤတဝၢခံခါလၢ) လၢတၢ်မၤအီၤလီၤဆီလိာ်သးဒ်အမ့ၢ်, တၢ်နီၤလီၤတၢ်အိၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဃီထံနီၤဖးကဘၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါထံၣ်ဘၣ်ဘၣ်စံၣ် (TBBC)လၢဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်အတၢ်ပူၤတၢ်ကလံၤအမ့ၢ်အတီတဖၣ်လၢတၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်ဟံၣ်အီၤလၢတၢ်ကမၤတၢ်နီၤလီၤတၢ်အတၢ်ဖဲတၢ်မၤန့ၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ်တၢ်ဃီထံနီၤဖးစ့မိၢ်ပုၤအတၢ်န့ၣ်ဘျးန့ၣ်ဖိၣ်လီၤထံၣ်ဘၣ်ဘၣ်စံၣ် (TBBC)ကဘၣ်ခံကွၢ်စီၤကွၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်ပုၤတဝၢအတၢ်ဂံၢ်တၢ်ကျဲလၢတၢ်ကမၤတၢ်ဆၢတဲာ်တၢ်ခါဂုၤတခါဂုၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်နီၤလီၤတၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်ဟံၣ်တၢ်အိၣ်အကျိၤအကျဲန့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်ညါကဆီတလဲပုၤတဝၢအတၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢဒဲကဝီၤပူၤ မ့တမ့ၢ်ကဒုးဆီတလဲဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်အတၢ်သကဲာ်ပဝးခိဖျါလၢအလီၤအလၢတဖၣ်လၢကမၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်နီၤလီၤတၢ်အိၣ်ပုၤပုၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အဝဲအံၤကအုၣ်ခိၣ်အသးလၢတၢ်မၤလိဃုသ့ၣ်ညါတၢ်အံၤပညိၣ်ဝဲလီၤလီၤဆီလိာ်သးအတၢ်န့ၣ်ပုၤပုၤတဝၢအတၢ်လီၤပလိာ်လိာ်သးဒီးအတၢ်ဆဲးကျိးလိာ်သးလၢဒဲကဝီၤတဖၣ်အပူၤဒီးတၢ်ဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်အံၤဘၣ်သ့ၣ်ညါကမၤတဲာ်တၢ်ပုၤတဝၢအတၢ်လီၤပလိာ်လိာ်သးလၢတၢ်ကမၤကတၢ်အီၤဒ်အမ့ၢ်, ကမၤစ့လီၤတၢ်လၢတၢ်နီၤလီၤတၢ်အိၣ်အပူၤဒီးတၢ်ဘၣ်ဒိဘၣ်ထံးအသးသဟီၣ်လၢတၢ်မၤတဲာ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤလိဃုသ့ၣ်ညါအဝဲအံၤကမၤလၢထီၣ်ပုၤထီၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖိဃီဖိတဖၣ်တၢ်ကျိၤလၢကမၤတၢ်ဃီထံနီၤဖးစ့မိၢ်ပုၤအတၢ်န့ၣ်ဘျးန့ၣ်ဖိၣ်လီၤ.

ထံၣ်ဘၣ်ဘၣ်စံၣ်ကဘၣ်မၤတၢ်သမံသမိးတၢ်ကဟုကယၢ်တၢ်အိၣ်အကျိၤအကျဲလၢဟံၣ်ဖိဃီဖိလၢအဂံၢ်စၢ်ဘၢါစၢ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်ပုၤဖိသ့ၣ်အိၣ်န့ၣ်ဖိဒီးဖိသ့ၣ်ဖိလၢအသးအိၣ်ဂ့ၣ်န့ၣ်ဆူဖိလိာ်တဖၣ်, လၢအပၣ်ဃုာ်ဒီး CSI ဒီးFCS အတၢ်ဒုးန့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကထီၣ်သးတဖၣ်, တၢ်အိၣ်အတၢ်ပူၤဖျးအတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီလၢအဘၣ်ထွဲတဖၣ်လၢအပၣ်ဃုာ်လၢတၢ်ရဲၣ်ကျဲဟံၣ်ခံန့ၣ်တဘျီတၢ်မၤတၢ်ဃုသ့ၣ်ညါတၢ်အိၣ်န့ၣ်ဂံၢ်န့ၣ်ဘၢါန့ၣ်လီၤ.တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်လၢတၢ်ကမၤန့ၣ်ဃုာ်တၢ်သံကွၢ်တဖၣ်လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ဖိသ့ၣ်အိၣ်န့ၣ်ဖိဒီးဖိသ့ၣ်ဖိ(IYCF)လၢကပၣ်ဃုာ်လၢတၢ်မၤတၢ်ဃုသ့ၣ်ညါတၢ်တဖၣ်အကျိၤဃုာ်ဒီးတၢ်သံကွၢ်တဖၣ်လၢကမၤန့ၣ်ဃုာ်လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်မၤတဖၣ်အပူၤ, တၢ်ကဆဲးကဆီအိၣ်လၢလၢပုၤပုၤ, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီးထံကဆီ,လၢတၢ်န့ၣ်အဃိတၢ်န့ၣ်ပုၤပုၤလၢအဟဲကထီၣ်သးဘၣ်ဃးတၢ်ကဟုကယၢ်တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်န့ၣ်ဂံၢ်န့ၣ်ဘၢါတအိၣ်တဖၣ်န့ၣ်တၢ်ကနီၤပုၤအီၤသ့ၣ်ထီၣ်ဒီးမၤအီၤန့ၣ်လီၤ.

- တၢ်မၤလိဃုသ့ၣ်ညါတၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်ဟံၣ်ဖိဃီဖိအတၢ်ဟဲန့ၣ်အကတီၢ်ဒီးတၢ်အိၣ်အိၣ်လၢလၢပုၤပုၤအကတီၢ်တဖၣ်(တၢ်သ့ၣ်ညါအီၤလၢတၢ်စံးဆၢတၢ်)န့ၣ်လီၤ.တၢ်ဟံၣ်ဖိဃီလၢတၢ်ဟဲန့ၣ်လဲၤတရံးသးအတၢ်ဖဲတၢ်မၤန့ၣ်စ့ၤဝဲဒီးသန့ၤအသးလၢလိတဖၣ်, ထံၣ်ဘၣ်ဘၣ်စံၣ်(TBBC)ကဘၣ်ကွၢ်ဆိကမိၣ်ရဲၣ်သဲကတီၢ်က့ၤအီၤဘျးဘျးတၢ်တၢ်လၢတၢ်ကနီၤလီၤတၢ်အိၣ်ပုၤပုၤတသ့ၣ်ဖဲအသ့လၢပုၤဘၣ်ကီဘၣ်ခဲအဟံၣ်ဖိဃီဖိလၢကဲလဲလၢဒဲကဝီၤဒိဘၣ်ဘၣ်, ယန့ၤအါရဲၣ်ဒီးဖုၤတြုၤအါရဲၣ်ဒီးဘၣ်သ့ၣ်ညါလၢလိမးရူးန့ၣ်လီၤ. ထံၣ်မ့ၢ်ဟ့ၣ်ဒဲကဝီၤန့ၣ်တၢ်တဖၣ်ပၣ်ဃုာ်အီၤဘၣ်မ့ၢ်လၢအဖျါဝဲလၢမ့ၢ်ခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤအကတီၢ်တဖၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲကဲထီၣ်အသးလၢလိတဖၣ်န့ၣ်အခါဘၣ်. ဖဲလဲၣ်ဂုၤဂုၤ, ဆူဝဲညါတန့ၣ်ထံၣ်မ့ၢ်ဟ့ၣ်အတၢ်လီၣ်န့ၣ်တၢ်မ့ၢ်ကထီၣ်အသးလၢမ့ၢ်ခိၣ်ကလံၤသီၣ်ဂီၤအကတီၢ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်ညါလိာ်လၢတၢ်ကဘၣ်မၤအီၤန့ၣ်လီၤ.
- ဝဲလၢတၢ်ကဟုကယၢ်တၢ်အိၣ်ခဲလၢကဲလဲၤတဖၣ်အပူၤအိၣ်လၢအိၣ်ပုၤလဲန့ၣ်, တၢ်မၤလိဃုသ့ၣ်ညါတၢ်အံၤကဟံၣ်ဂံၢ်ဟံၣ်ကျဲလၢတၢ်လီၤအလံၤအိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်မၤဂုၤထီၣ်တၢ်န့ၣ်ဂံၢ်န့ၣ်ဘၢါအကလုာ်ကလုာ်လၢဒဲကဝီၤတဖၣ်အပူၤ(တၢ်အုၣ်အသးလၢတၢ်စူးကျိၤတၢ်အိၣ်အမးဒီးတၢ်အိၣ်အတၢ်လီၤဆီလိာ်သးအကလုာ်ကလုာ်အတၢ်ဟံၣ်ဖိဃီ). လၢတၢ်န့ၣ်အဃိ, ဖဲတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်အုၣ်သးလၢအပူၤကွၢ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတၢ်န့ၣ်ဂံၢ်န့ၣ်ဘၢါတဖၣ်, ထံၣ်ဘၣ်ဘၣ်စံၣ် (TBBC)ကဘၣ်မၤလိာ်န့ၣ်ပုၤပုၤလၢအသ့အညီအကြားအဘၣ်လၢကမၤအါထီၣ်တၢ်ဒီးမၤသကိးဒီးတၢ်ကွၢ်ကွၢ်ဒီးပုၤပုၤမ့ၢ်ကရံၤတဖၣ်, ဒဲကဝီၤကမံးတံာ်တဖၣ်, တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အပူၤမၤတၢ်ဖိတဖၣ်(ဒီးပုၤလၢမ့ၢ်သးမၤကလိတဖၣ်), ဒီးတၢ်မၤအကျိၤအကျဲအဂုၤအဂၤတဖၣ်လၢကတစးထီၣ်ပးဂုၤဝီၤမၤန့ၣ်ပုၤသးလၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်န့ၣ်ဂံၢ်န့ၣ်ဘၢါဒီးအတၢ်ပညိၣ်လၢကဒုး

သွင်ညါရလီၤအတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအပူၤကွၢ်လၢအမ့ၢ်တၢ်ဆိတလဲတၢ်နီၤလီၤတၢ်တဖၣ်, ကျဲလၢတၢ်ကဗုထၢတၢ်အိၣ်လၢအကြးဝဲဘၣ်ဝဲဒ်တီၣ်တဖၣ်, တၢ်ကဘၣ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အအါအစၢၤဘၣ်ဂီၢ်ဒီးတၢ်အိၣ်န့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါဟဲလၢမ့ၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်တဖၣ်လဲၣ်, တၢ်အိၣ်ကျၢၤသးအတၢ်န့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါလၢတၢ်ဒုးကဲတီၣ်အီၤလၢဟံၣ်ဒီးပူၤတၢ်အိၣ်လၢအပူၤဒိၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ဆဲးကျိးလၢပုၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲအတၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတဖၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်အခိၣ်သ့ၣ်မိၢ်ပုၤလၢကမၤဂ့ၢ်တၢ်အိၣ်အတၢ်န့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါလၢပုၤဒီးမၤဆူၣ်တီၣ်ဟ့ၣ်သဆၣ်တီၣ်ပုၤဟံၣ်ဖိဖိတဖၣ်လၢကသုအတၢ်အိၣ်အကျိၣ်အစုတဖၣ်လၢအိၣ်ဒီးအဂ့ၢ်အကျိၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးဒီးအဘျုးအဖိုင်အိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ပၤဆုၤတၢ်ဒုးအိၣ်တီၣ်တၢ်အကူၢ်အကီၤအတၢ်ဃုသ့ၣ်ညါမၤလိအံၤလၢတၢ်ကန့ၢ်ပၢၢ်တၢ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်ခဲတၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်လၢတၢ်ဆိတလဲတၢ်သကဲၣ်ပဝးတဖၣ်ဒီးတၢ်ကသုကျဲအဂ့ၢ်ကတၢ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးတဖၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. (ဝဲသးစူၤကွၢ်လၢတၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၢ်တၢ်န့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါဒီးတၢ်ကဟုကယၢ်တၢ်အိၣ်ဒိးသိးလၢတၢ်ကဟံၣ်ဖိုင်အါတီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ်).

- အရှုၣ်မံၣ်(Asia Mix)မ့တမ့ၢ်တၢ်ဖၢန့ၣ်အါတီၣ်တၢ်အိၣ်န့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါအတၢ်နီၤလီၤမ့ၢ်တၢ်အဆဲးဒီးလၢအဘၣ်တၢ်ဒုးန့ၣ်အီၤလၢ(FGD)ဒီးထဲဒုၣ်လၢအိၣ်ယံၣ်ဝဲ ၁၀သီတုၤ၁၅သီလၢဟံၣ်ဖိဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၢ်အန့ၣ်တၢ်တယၢ်ဟံၣ်အီၤသ့လၢတၢ်မၤပတုၣ်ကွၢ်တၢ်လၢတၢ်နီၤလီၤတၢ်အိၣ်တဖၣ်အပူၤဒုးကဲတီၣ်ပုၤကရူၢ်တဖၣ်အတၢ်အိၣ်မူတၢ်လဲၤတရံးအသးလၢအတၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်ဝဲဒ်အမ့ၢ်,ပိၣ်မ့ၢ်လၢအိၣ်ဒီးအဟုးအသး(အဒါ)တဖၣ်, ဖိသ့ၣ်အိၣ်န့ၢ်ဒီးဖိသ့ၣ်ဖိတဖၣ်လၢအိၣ်လၢတၢ်လီၤဘၣ်ယိၣ်ဖးဒိၣ်အပူၤ, လၢတၢ်န့ၣ်အဃိ,ဒ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤဟံၣ်အီၤအသိး, ပုၤအကရူၢ်တဖၣ်အံၤကဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်အီၤလၢပုၤလၢအလိၣ်ဘၣ်အါတီၣ်အတၢ်အိၣ်ဃုၣ်ဒီးတၢ်န့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါ, တၢ်ဒုးအိၣ်တီၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢတၢ်ကမၤတၢ်အိၣ်လၢအလီၤတူၣ်လီၤကဲတဖၣ်ဒီးတၢ်ကဒုးသ့ၣ်ညါတၢ်မၤဂ့ၢ်တီၣ်ဖိသ့ၣ်အိၣ်န့ၢ်ဖိဒီးဖိသ့ၣ်ဖိတဖၣ်လၢတၢ်မၤလိတၢ်ဟ့ၣ်ဒုးအိၣ်အီၤတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်အသးတဖၣ်ဟံၣ်ပျဲဝဲလၢပုၤလၢအန့ၢ်ဘျုးန့ၢ်ဖိုင်တဖၣ်ကဘၣ်မၤဝဲဒ်တၢ်ဟံၣ်လီၤန့ၢ်အီၤအသိးဒ်အမ့ၢ်လၢပိၣ်မ့ၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်ကဘၣ်တီၣ်ဝဲ (ANC)ဒီးတၢ်န့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါ/တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတၢ်သိၣ်လိအပတီၢ်တဖၣ်, ဒီးပုၤဖိသ့ၣ်ဖိတဖၣ်(ဒီးအဝဲသ့ၣ်အပုၤကွၢ်ထွဲတဖၣ်)ကဘၣ်တီၣ်ဝဲတလိတဘျီတၢ်သမံသမိးတၢ်ဒိၣ်တီၣ်, တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါရလီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဒီးတၢ်န့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါ/တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အပတီၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အဝဲအံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအဘၣ်လိၣ်သးဒီး(UHCR's/WFP)အတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကမၤဂ့ၢ်တီၣ်တၢ်န့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါလၢဒဲကဝီၤတဖၣ်အပူၤတမံၤဃီဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဖျၢၣ်အတၢ်မၤအါတီၣ်တၢ်န့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါ (SUN) ကမၤဃုၣ်ဒီး “၁၀၀၀” သီ (တၢ်အိၣ်ဒီးအဟုးအသ့ၣ်-၂၇၀သီတဖၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဖျၢၣ်လၢသးန့ၣ် ၂-၇၃၀သီ). (ကွၢ်လၢတၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၢ်တၢ်န့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါဒီးတၢ်ကဟုကယၢ်တၢ်အိၣ်လၢတၢ်နီၤလီၤတၢ်အိၣ်, ပုၤမၤသကိးတၢ်တဖၣ်ဒီးကျိၣ်စုအလီၤအကျဲအတၢ်ဂ့ၢ်တီၣ်ပသီတီၣ်တဖၣ်)
- ဒ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤဟံၣ်အသိးထံၣ်ဘၣ်ဘၣ်စံၣ် (TBBC)မၤသကိးဃုၣ်တၢ်ဒီးပုၤဂ့ၢ်ပုၤဂ့ၢ်တဖၣ်ကကုၣ်ကျဲးစးဆဲးမၤအါတီၣ်ပုၤဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲအတၢ်ပၣ်ဃုၣ်လၢတၢ်လီၤတၢ်ကျိးဒီးတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတဖၣ်, ကတုၤလီၤတၢ်လၢအမၤလိန့ၢ်ဝဲတဖၣ်ဒီးကွၢ်ဃီဝဲဆူၣ်မနုၤလၢတၢ်မၤအီၤကဲတီၣ်လိၣ်တီၣ်တုၤလဲဝဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဘၣ်ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးအီၤလီၤလီၤဆီဆီလၢတၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်အပူၤဆူၣ်တၢ်မၤလိတီၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအတၢ်ဃုထၢအကျဲတဖၣ်ဒိၣ်န့ၢ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤတၢ်ဟဲန့ၣ်ဝဲလၢတၢ်ဆၢကတီၢ်တဂ့ၢ်လၢအဟံၣ်ဖျၢၣ်တီၣ်ဝဲလၢဒဲကဝီၤအါဖျၢၣ်စးတီၣ်လၢလါဒိၣ်စဲဘၣ်တုၤလၢလါမးရူး/လါအုၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤလိတီၣ်ဟံၣ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျၢၣ်ကရၢၢ်, တၢ်ဘၣ်အိၣ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိကရၢၢ်ဆဲးဆဲးဖိ, ဒီးတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျၢၣ်အတၢ်မၤတဖၣ်ကဘၣ်တၢ်ဟံၣ်အီၤလၢအရူၢ်ဒိၣ်(ကွၢ်တၢ်ကွၢ်ကဒါက့ၢ်တၢ်ကဟုကယၢ်တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်န့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါအတၢ်တီၣ်ဖျၢၣ်တီၣ်လၢတၢ်ကမၤန့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအါတီၣ်လၢတၢ်အံၤအဂီၢ်) အါန့ၢ်အန့ၣ်, တၢ်ဒုးအိၣ်တီၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်တီၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ကမၤအါတီၣ်တၢ်အိၣ်လီၤဆီလိၣ်သးအကလုၢ်ကလုၢ်တဖၣ်ဒီးမၤဂ့ၢ်တီၣ်တၢ်အိၣ်အကံၢ်အစီလၢတၢ်ကဘၣ်မၤလိအီၤ, တၢ်ကစးတီၣ်မၤလိအီၤလၢဒဲကဝီၤတဖၣ်လၢအမ့ၢ်ထါမိဟ့ၣ်ဒီးဒိၣ်ယါလၢအမ့ၢ်ဒဲကဝီၤတဖၣ်လၢအဖျၢၣ်လၢတၢ်မၤအီၤကဂ့ၢ်ဒိၣ်န့ၢ်ဒဲကဝီၤအဂ့ၢ်အဂၤတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ထံၣ်ဘၣ်ဘၣ်စံၣ် (TBBC)ကဘၣ်ကွၢ်ထံဆိကမိၣ်တၢ်မၤ“တၢ်ကဝီၤ” “light” အတၢ်မၤလိလၢဒဲကဝီၤတဖၣ်အပူၤလၢအပၣ်ဃုၣ်ဒီး(FCS)လၢအစုၤဝဲမ့တမ့ၢ်ဃုၣ်ဒီးတၢ်တညီန့ၢ်ကါတၢ်နီၤလီၤတၢ်အိၣ်လီၤလီၤဆီဆီလၢအစုၤ, ဒ်သိးကန့ၢ်ပၢၢ်ဘၣ်မနုၤဃီလၢတၢ်အိၣ်တဖၣ်ဖိုင်ဒိၣ်မးဒီးတၢ်မနုၤလၢအကြီတၢ်ဃုၣ်တဖၣ်လၢကမၤဂ့ၢ်တီၣ်တၢ်န့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘါန့ၣ်လဲၣ်. တၢ်အဝဲအံၤကဲတီၣ်အသးသ့လီၤလီၤဆီဆီလၢအဘၣ်ထွဲဒီးဒဲကဝီၤလၢအအိၣ်ယံၣ်ဝဲတဖၣ်လၢတဖၣ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်နီၤလီၤတၢ်အိၣ်ခဲအံၤခဲအံၤဝဲလၢတၢ်စူၤခါအဆၢကတီၢ်ဒီးကဲတီၣ်အသးလၢတၢ်န့ၢ်ဘၣ်တၢ်အိၣ်တဖၣ်စူၤဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်အဝဲအံၤကမ့ၢ်တၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်လၢအိၣ်ဒီးအကံၢ်အစီလၢကဘၣ်တၢ်ပၤဆုၤအီၤလၢလီၤကဝီၤပုၤဃုသ့ၣ်ညါတၢ်ဖိလၢတၢ်သိၣ်လိဟံၣ်အီၤဂ့ၢ်ဂ့ၢ်ဂီၢ်ဒီးသ့ကတီၢ်ဒဲကဝီၤအကျိၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဘျးဘျးဘျးဘျး, တၢ်ကဟုကယၢ်တၢ်အိၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ဃုသ့ၣ်ညါအတၢ်မၤအကျိၤအကျဲတဖၣ်န့ၣ်လီၤ.